

Enerji sahəsində yeni eranın başlanğıcı

30 illik uğurlu tarixə, enerji sektorunda innovasiya, tərəqqi və əməkdaşlığın müstəsna platformasına çevrilmiş Bakı Enerji Həftəsi və bu çərçivədə 29-cu Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 12-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgilərinin açılışı Azərbaycanın və bütövlükdə regionun enerji istehsalı və enerji təhlükəsizliyi tarixində yeni era deməkdir. Artıq üçüncü onillikdir ki, Azərbaycan sənaye sektoru və gələcək nailiyyətlər üçün körpü rolunu oynayır, enerjinin inkişafına, dayanıqlılığa və daha səmərəli gələcəyə doğru istiqamətləndirən beynəlxalq tərəfdaşlığın inkişaf etdirilməsinə sadıqlıq nümayiş etdirir.

Bakı Enerji Həftəsinə start verilməsi möhtərəm Prezidentin də ifadə etdiyi kimi, əslində ölkənin potensialının ilk beynəlxalq təqdimatı idi və birinci Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin keçirilməsindən bir neçə ay sonra - 1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Cənab İlham Əliyev haqlı olaraq bu prosesi ölkənin transformasiyasında dönüş nöqtəsi hesab edir, çünki dövlət başçısının özünə istinad etsək, "bizim iqtisadiyyatımızın necə inkişaf etməsinə nəzər salsanız, onun enerji siyasətimizlə koordinasiyasını görürsünüz".

Müqayisəli formada desək, iyunun 4-də baş tutmuş tədbir çərçivəsində Neftçala, Biləsuvar Günəş elektrik stansiyalarının və Abşeron-Qaradağ Külək Elektrik Stansiyasının təməlinin qoyulması 30 il öncə 20 sentyabr 1994-cü ildə Azərbaycanın neft tarixində yeni dövrün əsasını qoymuş "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması, yaxud 4 iyun 1996-cı ildə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şahdəniz perspektiv sahəsinin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatı üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi ilə böyük enerji strategiyasının əsasını qoymasından heç də az əhəmiyyətə malik hadisə deyil. Dövlət başçımızın ifadə etdiyi kimi, "4 iyun tarixi, sadəcə, iyirmi il bundan əvvəl neft və qaz sərgisində "Şahdəniz" müqaviləsinin imzalanması ilə yadda qalmayacaq. Bu gün, həmçinin qaradaş BƏƏ-dən olan "Masdar" şirkəti tərəfindən inşa ediləcək üç günəş və külək enerjisi elektrik stansiyalarının təməlqoyma mərasiminin keçirilməsi ilə də yadda qalacaq. Bu, Azərbaycanın və onun beynəlxalq tərəfdaşlarının qazıntı yanacağından bərpaulunan enerji resurslarına transformasiyasını nümayiş etdirir və qazıntı yanacağının uzun illər ərzində təkə bizim üçün yox, həm də tərəfdaşlarımız üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəyini bildirir".

Bu mənada, mübağiləsiz demək olar ki, 4 iyun 2024-cü ildə əsas qoyulan layihələr bərpaulunan enerji sahəsində yeni eranın başlanğıcıdır. Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində reallaşan tədbirlərdə 37 ölkədən 300-dək şirkət olmaqla bütün dünyanın enerji sənayesində mövcud olan liderlərin bir araya gəlməsi, təbii ki, təsadüf hesab oluna bilməz. Prezident İlham Əliyevin tədbirdə çıxışı isə eyni zamanda Azərbaycan və müttəfiqləri üçün yeni reallıqda birgə fəaliyyətdə yol xəritəsi hesab oluna bilər.

Məlumdur ki, Azərbaycan Respublikası özünün ənənəvi enerji öhdəliklərinə sadıq qalmaqla, neft hasilatından tədricən qaz istehsalına strateji keçidi uğurla təmin etmək üzrədir. Hazırda Azərbaycan altısı Avropa ölkəsi olmaqla, 8 dövlətə qaz nəql edir. Üstəlik, cənab Prezidentin iyunun 4-də açılış mərasimində də bəyan etdiyi kimi, "hazırda öz enerji təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Azərbaycan təbii qazına ehtiyacı olan bir neçə əlavə ölkə ilə danışıqların aktiv fəzası gedir". Müəyyən dairələr Azərbaycanın Avropanın artmaqda olan ehtiyaclarını ödəmək üçün kifayət qədər qaz ehtiyatlarının olmaması barədə ardıcıl

olaraq şayiələr yayırdılar. Lakin cənab İlham Əliyevin formalaşdırdığı konfigurasiya həmin əsassız kampaniyalar seriyasına uğurlu cavab oldu.

Bəli, sirr deyil ki, bir zamanlar Azərbaycan özü qaz idxal etmək məcburiyyətində qalan ölkə idi, lakin "Şahdəniz" Azərbaycanda qaz qıtlığına son qoydu və bu gün Azərbaycan özü nəhəng qaz ixracatçısıdır və cənab Prezidentin də açıqladığı kimi, bu il 24 milyard kubmetrdən artıq mavi yanacaq ixracı nəzərdə tutulur.

Ümumiyyətlə, onu da qeyd edək ki, enerji təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin ayrılmaz hissəsidir. Bu mənada, hansısa beynəlxalq subyektin qaz, yaxud digər enerji növləri üzrə təchizatçısı olmaq həmin ölkənin milli təhlükəsizliyində rola sahib olmaq deməkdir. Ona görə də enerji tədarükçüsü seçilərkən tərəfdaşların zəngin ehtiyata malik olması qədar etibarlı və güvənli subyekt olması da zəruri şərtidir. Bu gün qaz təchizatçısı kimi Azərbaycan idxaldan asılı olan ölkələr üçün ən etibarlı və uzunmüddətli tərəfdaş kimi çıxış edir.

Amma başqa bir reallıq da var ki, Azərbaycan özünün gələcəyini neft-qaz sferasında yox, alternativ enerjide görür. Prezident İlham Əliyevin Serbiya-Bolqarıstan İnterkonnektorunun açılış zamanı da bəyan etdiyi kimi, "Bizim əsas hədəfimiz bərpaulunan enerji növləri ilə bağlıdır". Düzdür, dövlət başçısının 3 ay öncə Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin

qıqavat həcmində bərpaulunan enerji ilə bağlı artıq imzaladığımız müqavilələr sadəcə, başlanğıcdır, çünki potensialımız nəhəngdir".

Məhz bu amil Azərbaycanın global enerji təhlükəsizliyində, bütövlükdə global siyasətdə çəkisini ciddi formada artırır. Təsadüfi deyil ki, məhz bu inkaredilməz amillər qarşısında hətta Azərbaycana qeyri-dost münasibətdə olan subyektlər belə əks argument tapmadı və BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası kimi mötəbər bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar yekdil qərar verildi. Cənab İlham Əliyevin də ifadə etdiyi kimi, bu, "beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Azərbaycana böyük hörmət və etimadın, eləcə də ölkəmizin milli, regional və global səviyyədə ətraf mühitin qorunması, iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması işinə töhfəsinin təqdir olunmasının bariz nümunəsidir".

Cənab İlham Əliyevin mövqeyi ondan ibarətdir ki, enerji təhlükəsizliyi, habelə "yaşıl enerji" gündəliyi əslində bizi bütövlükdə dünya ilə birləşdirən növbəti etibarlı körpüyə çevrilmişdir və reallıqda bu prosesdə Azərbaycana və şəxsən cənab İlham Əliyevə inam kifayət

Bakı iclasında da bəyan etdiyi kimi, "ən azından yaxın gələcəkdə qazıntı yanacağı olmadan dünya inkişaf edə bilməz". Məhz bu reallığı rəhbər tutaraq Azərbaycan həm qazıntı yanacağı ilə bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyində rol almaq, həm də global iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə açar rola çevrilməyi bacarır.

Bu gün bəzi bədxah dairələr Azərbaycanın bu istiqamətdə fəaliyyətinə kölgə salmağa, qazıntı yanacağına sahib ölkə kimi iqlim dəyişmələri ilə mübarizəsinə qeyri-səmimi formada yanaşılmasına çalışır. Lakin tədbirdə cənab Prezidentin bu ittihamlara cavabı kifayət qədər korrekt oldu - "neft və qaz ehtiyatlarına sahib olduğumuza görə bizi heç kəs günahlandırma bilməz. Bunu bizə Allah yetirib. Bizim işimizə bu ehtiyatların mövcudluğu əsasında deyil, onlardan hansı şəkildə istifadə etdiyimizə görə qiymət verilməlidir".

Həqiqətən də Azərbaycan ötən dövr ərzində bu sərvəti müxtəlif vasitələrlə inklüziv cəmiyyət quruculuğuna nail olmuş, yoxsulluğu 50 faizdən 5 faizə endirə bilmiş, xarici borcu 92.3 faiz azaltmağa nail olmuşdur.

Məhz bu gəlirlərin şəffaf idarəçiliyi sayəsində Azərbaycan Prezidentinin zamanında uzaqgörənliklə reallaşdırdığı infrastrukturular hesabına, ölkəmiz bu gün faktiki olaraq Avropa üçün alternativsiz və çox cazibədar enerji təchizatçısı rolunda çıxış edir. Ümumiyyətlə, bu məsələdə də cənab İlham Əliyevin mövqeyi kifayət qədər aydındır - Azərbaycan enerji strategiyası və bu strategiyada "yaşıl enerji" amilinin yeri və rolunu aydın müəyyən edib. Özünün gələcəyini neft-qaz sferasında deyil,

qədar yüksəkdir. Çünki istər COVID19-la mübarizədə, istərsə də Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dönməndə Azərbaycan global səylərə rəhbərlik etmək potensialını nümayiş etdirib. Dövlət başçısının çıxışında da ifadə etdiyi kimi, "Qoşulmama Hərəkatının keçmiş sədri qismində biz 120 ölkə ilə birlikdə bu təsisat və Avropa İttifaqı arasında körpülərin qurulmasına çalışırıq. Avropa İttifaqına 10 üzv dövlət ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlıq haqqında bəyannamə imzalanıb. Biz hazırda inkişafda olan kiçik ada dövlətləri ilə fəal işləyirik. Onların dəstəklənməsi məqsədilə xüsusi fondun yaradılmasını planlaşdırırıq".

COP29 çərçivəsində də Azərbaycan eyni mövqeyi davam etdirmək niyyətindədir və artıq COP28-in ev sahibi BƏƏ və növbəti COP-a ev sahibliyi edəcək Braziliya ilə birlikdə "Troika" təsis edilməsi ciddi nəticələrin müjdəçisidir. Azərbaycan Prezidenti bütün məsələlərdə olduğu kimi, bu prosesdə də formallığa yer verməz və COP29-la bağlı gözlənti isə aydındır. Cənab Prezident COP29 çərçivəsində maliyyə məsələləri ilə yanaşı, əldə ediləcəyimiz ən böyük nəticənin qarşılıqlı ittihamlara son qoyulması olacağına qənaətdəndir. "Biz baş verənlərə görə bir-birimizi günahlandırmağı dayandırmalı, söylərimizi səfərbər etməli, iddialardan əl çəkməli və diqqətimizi övladlarımız və nəvələrimizin yaşamağa davam edəcəyi bu planetdəki həyatla bağlı gündəliyimizə yönəltməliyik".

Bəhruz MƏHƏRRƏMOV,
Milli Məclisin deputatı.